

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA INTEGRATSIYALASHGAN DARS BERISHNING
ZAMONAVIY METODLARI**

Jo'rayeva Aziza Raxmatovna
Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
4-kurs talabasi,
Valiyeva Nargiza Athambojevna
Qo'qon universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada integratsiyaning afzalliklari, o'quvchilarga qanday ijobiy ta'sir etishi, boshlang'ich sinflarda integratsion darslarda qanday zamonaviy usullar qo'llanilishi haqida va bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integratsiyalashgan ta'lim berish ko'nikmalarini yanada mahorat bilan o'tishi uchun ommalashgan hamda zamonaviy metodlar, texnologiyalar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Integratsiya, integrativ dars, fanlararo aloqadorlik, ta'lim, metod, klassika, metodika, aloqadorlik.

Inson va butun jamiyatning shakllanish, rivojlanish sharti doimo ta'lim bo'lgan va shunday bo'lib qoladi. Bugungi kunda 21-asr ta'lim tizimi ancha murakkablashgan va texnologiyalar rivojlangan asri desak mubolag'a bo'lmaydi. Ayni damda istalgan sohamizda yangilik, imkoniyat, qulayliklarni ko'rishimiz mumkin. Shuningdek O'zbekistonda ham ta'lim sohasida islohat, innovatsiyalar amalga oshirilmoqda va qonun bilan jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsiy va ijtimoiy mavqeidan qat'iy nazar, har kimga ta'lim olish uchun teng huquqlar kafolatlanadi. 2021-2022 -o'quv yilida ishlab chiqilgan milliy dasturda joriy etilgan qo'llanma pedagog xodimlar uchun bir qancha qulayliklar yaratdi. Unga ko'ra, 1- va 2- sinflarda o'qish savodxonligi va ona tili fanlarining birlashtirilishi fikrimizga dalil bo'la oladi. Fanlarni o'zaro integratsiyalashdan asosiy maqsad o'quvchilarga berilayotgan bilimlar takrorlanishining oldini olish, bir xillikka barham berishdir.

Ta'lim integratsiyasi chuqur ildizi klassik pedagogikaga borib taqaladi va o'zaro fanlararo bog'liqlik, umumiylikni g'oyasini ilgari suradi, o'quv materialini mazmunini tahlil qilish, shuningdek tabiat bilan uzviy bog'liq holda yaxlit o'rganish tushuniladi.

Integratsiya darslari bugungi o'quvchilar uchun ayni muddao bo'lib, ularni zamon bilan birgalikda darslar orqali rivojlanishiga olib keladi. Ya'ni integratsiyaga oid, milliy dasturimiz asosida tuzilgan qo'llanma kitoblardagi har bitta mashqlar, rasmlar, turli qiziqarli savollar o'quvchilarni har tomonloma chet mamlakatlar yoshlari bilan ayni boshlang'ich sinfdan boshlab raqobatlashaoladigan darajaga olib keladigan darsliklar tuzilgan.

Yondosh fanlarni uyg'unlashtirish asosida tuzilgan kurslar yangi tabiiy fanlar va ilmiy yo'nalishlar hosil bo'lishiga olib keldi. Yuqoridagi fikrlarga tayanib, integratsiyani o'qituvchilarning turli fanlar bo'yicha kuzatishlari va xulosalarini tasdiqlab yoki chuqurlashtirib beruvchi yangi dalillarni topib berish manbai deb baholash mumkin. Integratsiya fanlarning mexanik birlashishi bo'lmay, balki fanlararo sintez bo'lib, alohida tizimlarning yaqinlashishi, bog'lanishi va yagona bir yangi narsaning yaratilishidir.

Integratsiya ta'lim maqsadi sifatida olam tizimining alohida qismlari bog'liqligini ko'rsatuvchi bilimlarni berish emas, bolani barcha elementlari bir-biriga bog'lik yaxlit olamni tasavvur qilishga birinchi qadamlarida o'rgatish kerak. Bu maqsadni boshlang'ich maktab amalga oshirishi kerak. Integratsiya-predmetli bilimlar chegarasida yangi tasavvurlarni qabul qilish vositasi. Birinchi navbatda tabaqalashni bilimlar orasida bilmagan joylarni to'ldirish, ular orasidagi aloqalarni o'rganish lozim.

Integratsiya - "butun" degan ma'noni bildiradi, demak, u tafakkurning o'sish jarayonlari turli qism va elementlarini bitta butunga birlashtirish, alohida tizimlarning yaqinlashishi,

bog'lanishi va yagona narsaning yaratilishidir. Maktabda o'qitiladigan barcha fanlarda integratsiyalashning ma'lum bir imkoniyatlari aks etib, darsni integratsiyalashgan holda tashkil etish bir qator shartlarga bog'liq. Shuning uchun pedagog va metodistlar yangi dasturni yaratishdan avval, ana shu holatlarning barchasini e'tiborga olishlari lozim. Buning uchun eng avvalo o'qituvchi sinfning tayyorgarlik darajasini, o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini, qiziqishlarini hisobga olishi zarur.

Jahon ta'lim tizimini o'rgangan holda, O'zbekistonda integratsiyalashgan ta'lim 2022-yildan boshlang'ich sinflarga joriy etildi. Bu jarayon boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijobiy natijalar ko'rsatdi. Boshlang'ich sinflarda tasavvur olamlari kengaya boshladi, ko'proq ma'lumotlar va bilim ola boshlashdi. Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'lim berishning zamonaviy metodlarining o'rni va ulardan foydalanishda quyidagi tavsiyalarni beramiz:

1. Vaqtdan unumli foydalanish kerak;
2. Fanlarning o'zaro bir -biri bilan bog'ligiga ahamiyat berish zarur;
3. Integratsiya darslari aynan o'quvchilarda o'z natijasini ko'rsatayotganligini tahlil qilish lozim;
4. O'qituvchining o'z ustida ishlashi(rivojlanishi);
5. O'quvchilarning psixologik xususiyatlarini inobatga olish zarurligi;
6. Yosh hususiyatlariga alohida e'tibor berishi lozim;
7. O'quvchilarning qiziqishlariga o'qituvchi ahamiyat berishi kerak;
8. O'qituvchi fikrlash qobiliyatini rivojlantirishi, yangilik yaratishga moyil bo'lishi kerak;
9. Har bir dars muayyan yo'naltirilgan maqsadga ega bo'lishi lozim;
10. O'qituvchi darsga bir kun oldindan tayyorgarlik ko'rish kerak;
11. O'qituvchi integratsiya darslarida metodlardan foydalanishni bilishi shart;
12. Darsni qiziqarli qilib tashkillashtirish zarur;
13. Sinfdagi o'quvchilar faolligini oshirish uchun har bitta o'quvchining dars jarayoniga qatnashishini inobatga olish kerak;

O'qituvchilar integratsiyalashgan darslarni o'tishda yuqoridagi takliflarni inobatga olsa, shuningdek dars o'tish jarayoni va o'quvchilarning darsni tushunishi murakkab bo'lmaydi, hamda darsning samaradorlik darajasi ko'tariladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://tatuff.uz>
2. "Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi va tarbiya darslarining integratsiyalashuv imkoniyatlari". Gulmira Sodiqova 8-IATCHO'ITM boshlang'ich sinf o'qituvchisi. Boshlang'ich ta'lim gazetasi. 2021-yil, 10-son, 21-bet.
3. "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlarni integratsiyalab o'qitishga tayyorlash". Hayitov Anvar Isomiddin o'g'li, TDPU tadqiqotchisi. Pedagogika ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2022- yil, 3-bet.
4. "Integratsiyalashgan darslarning samaradorligini oshirish va ta'lim prinsiplari". Mavlonova.R, Raxmonqulova. N. Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi. Toshkent "O'qituvchi" 2006.
5. "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini fanlarni integratsiyalab o'qitishga tayyorlash". Hayitov Anvar Isomiddin o'g'li, TDPU tadqiqotchisi. Pedagogika ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2022- yil, 4-bet.